

Katil Osman

Sabahattin Ali

Katil Osman — Sabahattin Ali

İlk yayın: Görüşler, 12 Ocak 1945 (kaynak: tr.wikipedia 'Sabahattin Ali bibliyografyası' (oldid 36972743)); kitapta: Sırça Köşk (Remzi Kitabevi, İstanbul 1947) (kaynak: YKY kunyesi + tr.wikipedia 'Sabahattin Ali bibliyografyası' (oldid 36972743))

Sabahattin Ali 1948 yılında öldü. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca eserin özgün metni kamu malıdır.

Metin, Vikikaynak (tr.wikisource.org) aktarımından alınmıştır:

[https://tr.wikisource.org/w/index.php?](https://tr.wikisource.org/w/index.php?title=Sayfa:Sırça_Köşk.pdf/24&oldid=151628)

[title=Sayfa:Sırça_Köşk.pdf/24&oldid=151628](https://tr.wikisource.org/w/index.php?title=Sayfa:Sırça_Köşk.pdf/24&oldid=151628) (revizyon 151628). Bu aktarım

Creative Commons Atıf-AynıLisanslaPaylaş 4.0 (CC BY-SA 4.0) lisansı ile

paylaşılır; bu PDF de aynı lisansla serbestçe paylaşılabilir.

pdfkitaphane.com

Hapishanenin dış avlusunda, Abaza Kemâl'in kahve ocağının dibinde oturmuş, birbiri üstüne cigara içiyordum. Yüksek kale duvarlarının dışından, limandan gelen sesler içime gariplik çöktürmüştü. Düdüğünü daha uzaklarda yanık yanık öttüren bir gemi şimdi yaklaşmış, demir atıyordu. Zincir gürültüsü arasında kavga eden kayıkçıların sesini duyar gibi oluyordum. Gönlüm dışardaydı. Başka zaman beni avutan şeylere bakmıyordum bile. Gardiyan Arif'in tavuğu, etrafında bir haftalık civcivleriyle, ayaklarının altında dolaşıyor, yanımdaki sur duvarının ortasından fırlayan ve büyüyüp aşağıya doğru uzandıkça çiçek üstüne çiçek açan papatya dalı hafif rüzgârda sallanıyor, esrarkeş Tayyar Baba biraz ilerde sırtını duvara dayayıp başını karnına sarkıtmış, Bayburt türküleri mırıldanıyordu. Ama ben bu candan ahbablarımda teselli arayacak halde değildim. Gözüm sekiz arşın kalınlığındaki taş duvarları aşiyor, güverte kenarında eteklerini uçurarak vincin işlemlerini seyreden kızları, merdivenden kocaman yatak denkları indirmeye çalışan hamalları görüyordu. Yerimden fırlamak, gardiyanları, jandarmaları şöyle elimin tersiyle iterek çıkıp yürümek, bir sandala atlayıp gemiye varmak ve kaptana: “Çek!” demek istiyordum. Gözümde tüten ne şehirler, ne insanlar, ne de kırlar ve ormanlardı. Açık denizleri, etrafında duvar olmayan, uçsuz bucaksız yerleri arıyordum. Ama ruhumuz böyle gökyüzlerinde uçup dururken birdenbire yere inip insan küçüklüğü ile karşılaşmak ne tuhaf oluyor.

Mürteci Yakup Hoca yanıma sokuldu, altına demir iskemlelerden birini çekerek: “Nasılısınız bakalım?” diye sordu. Ben onun ne maksatla geldiğini tahmin ettiğim için hemen kahve ocağına seslendim: “Kemâl, Hoca'ya bir çay demle.”

Zavallı, Balıkesir taraflarında burnunu soktuğu bir tarikat meselesi yüzünden “mürtecidir” diye on sene yemişti. Menemen hadisesinden ürken devlet, böylelerine karşı o sıralarda pek sert davranıyordu. Dışardayken hali vakti yerinde, iki karılı olduğunu söylediği halde, senelerden beri kendisini arayan, soran yoktu. Şunun, bunun yardımı, hapishane müdürünün himayesi, ara sıra yazdığı muskalar sayesinde şöyle böyle geçiniyor, fakat mahpuslar arasında laf taşıdığı, müdüre ispiyonculuk ettiği için, herkesten hakaret görüyordu. Bunları fenalık olsun diye değil, hem çok meraklı, hem de çok geveze olduğu için yaptığını sanıyorum. Çünkü onun nasıl bir an bile yalnız kalmaya dayanamayıp hemen birilerinin yanına sokulduğunu, söylenecek meraklı, mühim bir şey bulup etrafın alakasını kendi üzerine çekmek için, o minimini, bal rengi gözlerini kırıştırarak nasıl kafasını patlatırcasına gayretler sarf ettiğini görmüştüm. Merakla dinleneceğine hükmettikten sonra, babasını ipe gönderecek sırları bile ortaya atmaktan kendini alamazdı. Yaz, kış sırtından çıkarmadığı soluk pembe pardösüsünün eteklerini savura savura bahçenin bir yanından bir yanına koşar, şurda üç kişiden beş laf, burda beş kişiden üç laf alıp vererek gününü doldururdu. Kendisini benimle yarı buçuk hemşeri saydığı için, sık sık yanıma gelir memleketteki tanıdıkların sözünü açar, Balyalı olan ikinci karısından bahseder, en sonunda taze bir çaya fit olur giderdi. Bugün halinde yapma bir ağırlık vardı. Sağ elinde çay fincanı, sol elinde dumanını suratıma üflediği köylü cigarası, “işte bu insanların hali böyledir!” demek isteyen manalı baş sallamaları ile ikide bir içini çekiyordu. Gülümseyerek sordum:

“Hayrola Hoca, ne havadislerin var bakalım?”

“Bizim Katil Osman yine dün akşam haltlar karıştırmış. Bu sefer iş ciddi. Berber Hüsametdin'i bıçaklamış. Diye diye en sonunda katil

olacak.”

Bu Katil Osman'ın kim olduğunu önce birdenbire hatırlayamadım. Biraz düşündükten sonra:

“Şu iki ay kadar önce tahliye edilen delikanlı mı? Hani Koca Reis yol kesmekten ceza verecekti az kalsın!” diye sordum.

“Keşke verseydi. En çoğu yedi sene alır, teşebbüs halinde kaldığı için iner, birkaç seneye yakayı kurtarırdı. Bu işler de başına gelmezdi. Berber Hüsamettin ölürse on beş sene garanti. Berber de kurtulacağı benzemez, bıçağı karnından yemiş.”

Katil Osman'ı iyice hatırladım. Yirmi beş yaşlarında olduğu halde on yediden fazla göstermeyen, soluk, ince yüzlü, bembeyaz elli ve uzun parmaklı bir çocuktü. Yanıma hep ceketini toparlayıp ellerini göbeğinin üstünde kavuşturarak sokulur, bir şey söyleyecek olsam: “Buyur Ağabey!” diye başını uzatırdı. Memleketin şimdi hapiste bulunan namlı kabadayılarının yanında ağzını bile açmaz, hocasının bir sözünü kaçırmak istemeyen numunelik bir talebe gibi gözlerini dikip hep dinlerdi. Onun dışardaki hayatı hakkında duyduklarına inanmak çok güçtü, ama herkes aynı şeyi söylüyor, ziyaret günleri gelen ihtiyar anası bile, oğlunu uzaktan görünce: “Ocağımızı batırdın Osman, tez günde boyların devrilsin!” diye acı acı beddua ediyordu.

Anlattıklarına göre, bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç de iyi olmayan Osman, şimdiye kadar bir iş tutmuş değildi. Hangi ustanın yanına verdilerse üç beş gün durup kaçmış, terzilikte ilik açmaktan, kunduracılıkta iplik mumlamaktan ileri gidememişti. On yaşında mahalledeki memur çocuklarını dövmekten başlayarak, on ikisinde anasının üstüne yürümüş, on beşinde dayısına bıçak çekmiş, on altısından sonra da hiç olmazsa haftada bir karakolu, ayda bir hapishaneyi boylar olmuştu. Babadan

kalma bir bağı baharda yaprağını, günde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış, anasının başını soktuğu iki göz evle arkasındaki bir buçuk dönüm bahçeyi de aynı yere yollamak için çok uğraşmış, fakat ihtiyar kadının “Cenazem çıkmadan bu eve başkası girmez!” diye müthiş bir inatla direnmesi ve tapuları Osman'ın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi becerememişti. İhtiyar kadıncağızın küçücük bahçede yaz kış durmadan uğraşarak yetiştirdiği sebzelerle beş on erik, vişne ağacının meyvesi Osman'ın ne boğazına, ne üstüne başına yetmediği için delikanlı işi haraççılığa vurmuştu: Nazı geçen, daha doğrusu şerrinden yılan esnafa musallat oluyor, bazan bir pabuççunun, bazan bir zerzevatçının yanına, kendisini isteyen olmadığı halde, çırak gibi girip beş on gün çalışıyor, kefal tutup balık yumurtası çıkaran balıkçılara güya yardım ediyor, böylece yerine göre bir çift yemeni, yahut birkaç lira para alıyordu. Karadeniz'den bildircin akını başladı mı, o da avcılarla beraber gider, yağmurlu günlerde çocukların bile eğilip yerden kuş topladığı bu ava katılırdı. Akşamları herhangi bir meyhaneye dalıp bir ahabap sofrasında kendine içki, yemek ısmarlatır, olmazsa, aşçıya: “Borcum olsun!” der, savuşurdu. Birçokları başlarını belaya sokmaktansa ona arada bir yemek yedirmek, pek asılırsa yarım lira borç vermekle yakalarını kurtarmaya bakıyorlardı. Çünkü bir yapıştığı insanı kolay kolay bırakmıyor, en olmayacak yerde suluca laf atarak, şakalar yaparak, azıcık ters muamele görse hemen parlayıp kavga çıkararak karşısındakini iyice bezdiriyordu. Hiçbir düğünden, hiçbir toplantıdan eksik olmaz, kapısını açık bulduğu yere babasının evi gibi girer, üç kadehte sapıtır, ondan sonra, ya terbiyesi, yahut zavallılığı yüzünden kendisine mukabele edemeyecek birini seçer, balta olurdu. Kasabanın en kabadayıları bile onunla hır çıkarmaktan

çekinirlerdi. Böyle bir çamura uymanın ayıplığı bir tarafa, Osman kavgada alt olacağını anlayanca işi hemen yaygaraya vurur, avaz avaz bağırır, ağlar, yedi mahalleyi başına toplardı. Her yerde, her vesileyle kavgaya çıkardığı, en küçük nizalarda bile elini bıçağına atıp: “Yakarım ulan, kanını içerim ulan, beni katil etme ulan!..” diye bağırıp palavralar savurduğu için, daha bir kişiyi bile yaralamadan adı Katil Osman olmuştu.

Ama yukarda da söylediğim gibi, benim hapishanede gördüğüm mahcup oğlanla bu azılı serseriye birleştirmek zordu. Halbuki o zaman da yine böyle bir edepsizlikten içeri düşmüştü: Bir akşam üzeri yolda evine giden bir mahallelisini çevirmiş: “Hadi gidelim de bana rakı ismarla!” demiş, öteki: “İşim var!” deyince, “Öyleyse iki lira borç ver!” diye tutturmuş, adamdan yine yüz bulamayınca bıçağı sarılmış. Etraftan koşup gelenler polise teslim etmişler. Onu sık sık karşısında görmekten bıkan ağır ceza reisi bu sefer Osman'a iyi bir ders vermek istemiş, “Gece vakti silahla yol kesmek” suçundan onu şöyle dört beş sene için içeri tıkmaya niyetlenmiş. Ama Osman o taş yürekli Koca Reis'in karşısında da o masum, mahcup haliyle terbiyeli terbiyeli ağlayıp kendine acındırmış olacak ki, birkaç ayla yakayı kurtardı ve aldığı cezayı yatmışına saydıkları için hemen çıktı.

Yakup Hoca hep buna hayıflanıyor, “Reis, oğlana iyilik etmedi. Osman şu Yusuf makamında üç senecik yatsaydı aklını başına devşirip çıkardı. Şimdi berber ölürse on beşi yiyecek. Tuh...” diye söyleniyordu.

Vakit ikindiye geçmişti. Hoca kollarını sıvayıp abdest almaya hazırlanıyordu. İlerdeki hızarıcılar, bıçtikleri ceviz kütüğünün arkasında namaza durmuşlardı. Sur duvarlarının üstünde jandarmalar nöbet değiştiriyorlardı. Limandaki geminin vinç sesleri,

denizde gidip gelen motörlerin gürültüsü kafamın uzak yerlerinde uğuldayıp duruyordu. Arka tarafımdaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan Ali Faik'le beraber Katil Osman'ın avluya girdiklerini gördüm.

Osman'ın yüzü kâğıt gibiydi. Gözleri ufalmış ve kanlanmıştı, çenesiyle şakaklarındaki seyrek tüyler büyümüş gibiydi. Uzayıp incelmış hissini veren çehresi, sivri burnu, yarı açık ağzında görünen ufak sarı dişleri ve etrafa şaşkın şaşkın bakan gözleri ile, kedinin ağzına düşmüş canlı bir fareye benziyordu.

“Geçmiş olsun Osman, gel şöyle otur bakalım!” diye seslendim. “Ali Faik, gel sen de bir kahve iç.”

Osman, himayesine sığınacak birini bulmuş gibi, çabuk adımlarla sokuldu, Yakup Hoca'nın yanına bir iskemle çekip ilişti, ellerini masanın üstüne koyarak, korkak gözlerini yüzüme dikti. İnce parmaklı beyaz elleri titriyordu.

“Nasıl oldu, Osman?” diye sordum.

“Sorma ağabey, bir kazadır oldu işte.”

Kırk dökük kelimelerle vukuatını anlattı. İşine geldiği gibi değiştirdiğini fark ediyor, fakat ses çıkarmıyordum. Sanki Koca Reis'in karşısındaymış da yüreğini yumuşatmak istiyormuş gibi ağlamaklı bir sesle ve başını sağ omzuna düşürerek vızıldıyordu: “Vallahi şaka olsun diye yaptım ağabey, bıçağın ucuyla şöyle dokunuverdim, karnı boşmuş, girivermiş!”

Bu sırada Yakup Hoca, gardiyan Ali Faik'le konuşuyor, onu sorguya çekiyordu. Osman'ınkine pek uymayan hikâyesini tamamladıktan sonra gardiyan doğruldu, kahve fincanındaki son yudumu dikerek:

“Sen bu masalları bu sefer Koca Reis'e dinletemezsin, başka laflar düşün, hadi bakalım, koğuşa gidelim” dedi.

Osman da kalktı, uzaklaşırken yanındakine: “Vallahi billahi benim dediğim gibi oldu, Ali Faik!” diye izahat veriyordu.

Hemen o akşam birçoklarından dinlediğime göre, Osman'ın bu vukuatı da incir çekirdeği doldurmaz bir meseleden çıkmış: Kendisi gibi kopuk bir arkadaşıyla beş kadeh attıktan sonra kahveye gidip almış altı oynarlarken berber Hüsamettin yanlarına gelmiş, oyuncuların kâğıtlarına bakarak: “Koz çek, yirmiye söyle” diye karışmaya başlamış. Osman da: “Ulan o kadar iyi biliyorsan gel sen de oyna, üç kol yapalım!” demiş, Hüsamettin istememiş, oynarsın, oynamazsın derken Osman, Bursa işi söğüt yaprağını çektiği gibi saplayıvermiş. Anlatanlar:

“Osman'da adam vuracak hal ne gezer, herhalde sarhoşlukla elinin kararını bilemedi, fazla soktu. Bıçak bir karış girmiş” diyorlardı. Osman yanında konuşulan bu sözleri ağzını açmadan dinliyor, ürkek gözlerini, koğuştaki bağdaş kurup oturmuş olan eski mahpusların ayaklarında gezdiriyordu.

Bundan sonraki günlerde Osman'ın hali hiç değişmedi. Bahçede çabuk adımlarla volta vuruyor, ikide bir kapıya koşup hastanedeki Hüsamettin'den haber soruyordu. Berber on iki gün yaşadı. Yarası pek ağır olmadığı için belki kurtulabilecekti. Fakat bu küçük vilayet merkezinin iki doktorlu hastanesinde buz makinesi yoktu. Hademelerin saatte bir kuyudan çektikleri suya batırarak hastanın karnına konan soğuk bezler nedense kâr etmedi, oğlan bıçağı yediğinin on ikinci günü karın zarı iltihabından gitti.

Bu haberi duyduğu zaman Osman'ın benzi büsbütün sarardı. Şaşkın şaşkın etrafındakilerin yüzüne baktı, hızlı nefesler alarak uzaklaştı, bir duvar dibine çöktü ve düşünmelere daldı.

Ama bu günden sonra Osman birdenbire değişti. Hep sinirli ve heyecanlıydı. O sessiz, ürkek hali kaybolmuş, bana, hatta eskiden

pek saydığı kabadayılara karşı tavırlarına bir aldırılmazlık, bir sertlik gelmişti. Olur olmaz lafa karışıyor, terslenince cevap vermeye kalkışıyordu. Koğuş arkadaşlarıyla, yatak yeri, yahut tayın bölüştürme meselesinden ufak tefek nizalar çıkarmaya başlamış, görüşme günü kapıya gelen anası ile, para yüzünden, gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti. Başına gelen felaketi göz önünde tutunca onun bu hırçınlığını anlamak zor değildi. Kendisiyle oturup dertleşen, halini soran yoktu. Çocukluğundan beri elinden tutanı olmayan delikanlıyı bir gün karşıma alıp dilince konuşmaya başladım. Dışardaki hayatından, içki âlemlerinden, mahalle kavgalarından, denizden ve bıldırcın avından bahsettik. Söz döndü dolaştı, son vukuata dayandı. O zaman ben, Osman'ın ruhuna çöken büyük sıkıntıyı biraz hafifletmek için uzun teselli cümleleri sıraladım. Sesimde garip bir tevekkül edasıyla:

“Aldırma Osman” dedim, “bunlar hep insan başına gelir. Bak, şu hapishanede yatan yedi yüz kişinin en az beş yüzünün boynunda can vebali var. Pişman olur, kendini ıslah edersen her şey unutulur.”

Bunları dinlerken Osman'ın yüzünü kaplayan sıkıntı ifadesi beni şaşırtmadı. Onun buz tutmuş insanlığını ısıtıp yumuşatmak kolay olmayacaktı elbette. Ama benim daha fazla şeyler söylememe meydan vermeden, Osman bir el işaretiyle sözümü kesti. Kimsenin duymasını istemiyormuş gibi ağzını yüzüme yanaştırarak:

“Bırak boş konuşmaları, ağabey!” dedi. “Bu kadar sene hiç yoktan adımız katil diye söylendi; artık önüne gelen benimle dalga geçiyordu. Gözüm kızıp birinin üstüne yürüsem, herifin kılı bile kıpırdamıyor, 'senin gibi lafla adam öldürenleri çok gördük!' diyordu. Memleketin bir kabadayısının yüzüne bakacak halim

kalmamıştı. Allah rahmet etsin, Hüsamettin'le görülecek bir hesabım yoktu, ama bu vukuat bana lazımdı.”

Osman, benim şaşkınlığıma aldırış bile etmeden yerinden kalktı, omzundan ağır bir yükü fırlatıp atmış bir adam gibi hafif adımlarla uzaklaştı.

Konuşmanın sonuna doğru usulca yanımıza sokulup bizi dinlemiş olan Yakup Hoca, öğrendiği şeylerden memnun, elini omzuma koydu ve filozofça mırıldandı:

“Bu dünya böyledir işte, kimi adam öldürdüğü için katil diye anılır, kimi adı katile çıktı diye adam öldürür.”